

I. Czytanie ze zrozumieniem

Spartanie stworzyli własny system wychowania młodzieży, który do dziś wywołuje zdziwienie. Trudno powiedzieć, że dzieci miały tam bez troskie dzieciństwo. Nikt nie liczył się z ich pragnieniami, zdolnościami, zainteresowaniami. Celem życia każdego wolnego obywatela było służenie państwu, jego interesom. Spartanin miał być zawsze gotowy do obrony państwa, któremu nieustannie groziły buntury niewolników, zwanych helotami. Byli oni źle traktowani, a przy tym bardzo liczni. Garstka Spartan musiała utrzymać w ryzach 25 tys. niewolników. Warto powiedzieć tu kilka słów o organizacji tego niezwykłego państwa. Na jego czele stało dwóch królów i rada starszych. Sparta była podzielona na 10000 działek. Każda działka należała do jednej rodziny wolnego Spartanina, ale była własnością gminy.

W państwie był specjalny urzędnik do kierowania sprawami wychowawczymi. Zresztą każdy Spartanin musiał śledzić postępowanie młodzieży i czuwać nad jej wychowaniem, jeśli coś zaniedbał, czekały go wysokie kary, on sam mógł też ukarać każde spartańskie dziecko. Mały Spartanin był oceniany już w pierwszych dniach życia. (...) Ojciec musiał zanieść dziecko przed oblicze starszyny. Biada słabym, kalekim, źle rozwiniętym. Tych polecano rodzicom wyrzucić w górach. Jeśli niemowlę miało szczęście, zabrał je jakiś niewolnik i wychował na niewolnika. Ale życie spartańskiego niewolnika było ogromnie ciężkie. Po ukończeniu szkoły młody Spartanin był przede wszystkim posłuszny, bez szemrania wykonywał wszystkie rozkazy. Jak podają badacze, w starożytnej Grecji mówiono, że w Sparcie rzadziej można było usłyszeć głos sprzeciwu obywatela niż głos kamiennego posągu. Spartański system edukacyjny sprawił, iż młodzieniec był również odporny fizycznie i psychicznie. Nauczono go też zwięźle wyrażać swoje myśli. Do 60 roku życia wykonywał jeden zawód - był wojownikiem. Wojnę traktował jak święto, na tę „okazję” zakładał najlepsze stroje. Idąc w bój wiedział, że lepiej zginąć niż wycofać się z pola bitwy. Zdarzało się, że ci, którzy stchórzyli, popełniali samobójstwo, nie mogąc udźwignąć ciężaru pogardy ze strony współobywateli lub z poczucia winy i wstydu. Spartanin z pola walki mógł wrócić tylko zwycięski.

Małgorzata Strękowska-Zaremba, *Sparta, nauka posłuszeństwa*. [w:] „Ptomyczek” grudzień 2007, s. 18-19.

1. Spartańskie wychowanie polegało na:

- A. rozwijaniu zainteresowań młodzieży   B. kształtowaniu poczucia własnej wartości
 C. umacnianiu uczuć rodzinnych   D. przygotowaniu do służby ojczyźnie

2. Przyszłość spartańskiego dziecka była zależna od decyzji:

- A. rodziców   B. urzędników   C. niewolników   D. wojskowych

3. Spartański system edukacyjny kładł nacisk na kształcenie umiejętności:

- A. samodzielnego podejmowania decyzji   B. polemizowania z przeciwnikiem
 C. zwięźle wyrażania myśli   D. radzenia sobie w różnych sytuacjach

4. Wycofanie się z walki było przyjmowane w Sparcie jako oznaka:

- A. słabości charakteru   B. żołnierskiego rozsądku
 C. niechęci dla przelewu krwi   D. pogardy dla pokonanego

5. Obywatel spartański musiał być:

- A. wszechstronnie wykształcony   B. wrażliwy na piękno
 C. uczuciowy   D. zdyscyplinowany

6. Spartańskie dzieci nie miały bez troskiego dzieciństwa, ponieważ:

- A. oddawano je niewolnikom   B. nie mogły chodzić do szkoły
 C. były kontrolowane przez społeczeństwo   D. żyły w biedzie

II. Literatura

7. Na bezludnej wyspie Robinsonowi towarzyszył pies, którego rozbitek uratował z:

- A. rąk ludożerców   B. tonącego statku   C. sidła kłusowników   D. pirackiej łodzi

8. Podczas pobytu na wyspie Robinson najdłużej nie mógł zdobyć:

- A. ognia   B. żywności   C. schronienia   D. broni

9. Powieść pt. „Robinson Kruzoe” przypomina relację z autentycznych przeżyć dzięki:

- A. narracji trzecioosobowej   B. szczegółowym opisom przeżyć
 C. dokładnemu określeniu miejsca zdarzeń   D. fragmentom pamiętnika bohatera

10. Zenek Wójcik („Ten obcy”) wykazał się odwagą, gdy:

- A. wskoczył na rozpędzony wóz   B. wspiął się na wysokie drzewo
 C. zwrócił przekupce pieniądze   D. obronił Pestkę przed chuliganami

11. „Ten obcy” jest powieścią psychologiczną, tzn. że:

- A. ukazuje konflikty rodzinne   B. wyjaśnia przyczyny ucieczek z domu
 C. rozważa problemy wewnętrzne bohaterów   D. jest zaadresowana do młodzieży

12. Ula Ubyszówna jest dziewczynką:

- A. energiczną   B. nieśmiałą   C. wyrachowaną   D. lekkomyślną

13. Ania Shirley („Ania z Zielonego Wzgórza”) została posądzona przez Marylę o:

- A. rozbicie cennego wazonu B. potajemne wypicie wina
 C. okłamanie nauczycielki D. przywłaszczenie broszki

14. Ania pozostała na Zielonym Wzgórzu, pomimo że:

- A. była nieładna B. nie umiała pracować
 C. nie chciała się uczyć D. była dziewczynką

15. Ania zrezygnowała ze studiów, ponieważ:

- A. chciała wyjść za mąż B. postanowiła pomóc Maryli
 C. nie radziła sobie z nauką D. bała się życia w dużym mieście

16. W utworze epickim wydarzenia przedstawia:

- A. narrator B. osoba mówiąca C. bohater D. autor

17. Słowa wiersza T. Różewicza zawierają apel do:

- A. ludożerców z okolic równika B. dzikich zwierząt *„Kochani ludożercy
poczekajcie chwilę
nie deptajcie słabszych
nie zgrzytajcie zębami”*
 C. baśniowych potworów i bestii D. ludzi samolubnych

18. Pan na Płużynach, córka Tuhana i Mendog to postacie z:

- A. ballady A. Mickiewicza pt. „Świtez” B. wiersza J. Tuwima pt. „Gorące mleko”
 C. utworu S. Lema pt. „Opowieści o pilocie Pirxie” D. dramatu J. Słowackiego pt. „Balladyna”

III. Nauka o języku

19. Czasownikiem przechodnim jest wyraz:

- A. milczeć B. skoczyć C. krzyżeć D. składać

20. Konstrukcję bierną ma zdanie:

- A. Ten dom został zbudowany przez mojego dziadka. B. Ten malarz stworzył niezwykle dzieło sztuki.
 C. Ta pani poprosiła nas o pomoc. D. Tamte dzieci przez cały dzień śmieją się i żartują.

21. Stronę zwrotną ma czasownik w zdaniu:

- A. Chłopiec siedział na krześle. B. Kasia uczy się angielskiego.
 C. Podwórko zostało posprzątane. D. Okno jest już otwarte.

22. Postać dokonaną ma czasownik:

- A. widział B. zobaczy C. liczymy D. rysował

23. Wyrazem nieodmiennym jest zaimek:

- A. rzeczowny B. przymiotny C. przysłowny D. liczebny

24. Nieprawidłową formę ma liczebnik w zdaniu:

- A. Mam dwa oczy. B. Zajmuje się czworgiem dzieci.
 C. Było szesnaścioro piskląt. D. Było piętnastu uczestników zebrania.

25. Błędnie jest zapisany liczebnik:

- A. trzydziesty ósmy B. piędziesiąty drugi
 C. dziewięćset dwa D. sto szósty

26. Tylko spójniki zawiera szereg:

- A. ale, więc, natomiast B. on, i, bo C. tam, albo, my D. na, przed, oraz

27. Prawidłowo jest scharakteryzowana głoska:

- A. ń - dźwięczna, twarda B. j - dźwięczna, miękka
 C. dź - bezdźwięczna, miękka D. sz - bezdźwięczna, twarda

28. Prawidłowo został podzielony na podstawę słowotwórczą i przyrostek wyraz:

- A. rozważa: roz + waga B. wilczyca: wilczy + ca
 C. liczydło: licz + ydło D. rożek: roże + k

29. Zdaniem współrzędnie złożonym jest wypowiedzenie:

- A. Gdy pada deszcz, siedzimy w domu. B. Był tam, ale niczego nie słyszał.
 C. Mam bardzo dużo różnych, ciekawych zajęć. D. To najlepsza gra, jaką kiedykolwiek miałam.

30. Prawidłowo powiemy:

- A. Daj mi tą pyszną czekoladę. B. Teraz jest piąty marzec.
 C. Włóż ten czerwony swetr. D. W sklepie nie było kakao.